

REFERAT Udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer 2014-2017 d. 08-12-2016

Mødedato Torsdag d. 08. december 2016 kl. 12:00

Mødested Mødeværelse 2

Mødedeltagere Jørn Lehmann Petersen, A, Mette Bossen Linnet, V, Niels Erik Søndergaard, O, Peter Christensen, A, Preben Jensen, V, Ulrik Sand Larsen, V, William Jensen, A

Indholdsfortegnelse

Handleplan for den videre indsats over for forureningen i Kærgård Plantage.....	3
Jordforurening - Forslag til nye forureningsundersøgelser og oprensninger 2017.....	6
Samarbejdsprojekt med Varde og Esbjerg kommuner om prospekt for en samlet efterbehandling af	8
Orientering om aktuelle sager.....	10
Eventuelt.....	11
Næste møde.....	12

Punkt 1: Handleplan for den videre indsats over for forureningen i Kærgård Plantage

16/17465

Resumé

Opgravning af forurening i Kærgård Plantage blev afsluttet i 2015, og dermed afsluttedes den hidtil aftalte indsats, der har haft til formål at forbedre mulighederne for ophold i området. En eventuel yderligere oprensning af forurening i Kærgård Plantage vil være rettet mod den forurening, der har spredt sig til grundvandet under de gruber, hvor spildevandet er deponeret i perioden 1956-1973.

I forlængelse af budgetforlig 2016 og drøftelser i Udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer, fremlægges hermed et forslag til handleplan for Region Syddanmarks videre indsats over for forureningen i Kærgård Plantage. Handleplanen indeholder:

- Yderligere undersøgelser af forureningen
- Initiativer i forhold til finansiering af yderligere oprensning
- Oprettelse af udstillingsvindue for oprensningsteknologien

Initiativerne i handleplanen finansieres inden for den nuværende ramme til Miljø og Råstoffer.

Sagsfremstilling

Baggrund for handleplanen

Handleplanen tager udgangspunkt i den hidtidige indsats over for forureningen (orientering forelagt regionsrådet den 24. august 2015), regionsrådets budgetaftale for 2016 samt drøftelser i Udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer den 28. april 2016 (se også bilag 1).

Handleplan for den videre indsats over for forureningen

Yderligere undersøgelser af forureningen

Siden 2012 har indsatsen i Kærgård Plantage været fokuseret på selve gruberne og opgravningen af forurening. Derfor mangler der lige nu en opdateret viden om, præcis hvordan de enkelte forureningsstoffer i grundvandszonen påvirker risikobilledet. Det har stor betydning for mulighederne for på sigt at lempe restriktionerne for brug af området, og for at kunne målrette handleplanens øvrige indsatser, er det nødvendigt at gennemføre yderligere undersøgelser.

Initiativer i forhold til finansiering af yderligere oprensning

EU's vandrammedirektiv samt naturdirektiver pålægger medlemslandene en aktiv indsats over for forurening af vand- og naturområder. Denne indsats fremgår af statens vand- og naturplaner og er implementeret i lov om forurenede jord pr. 1. januar 2014. I forbindelse med lovændringen er der indgået en aftale mellem staten og Danske Regioner om en forhandling om finansiering af oprensning af jordforureninger, der udgør en risiko for overfladevand og natur. Denne forhandling skal finde sted i 2019.

Forureningen i Kærgård Plantage vil forventeligt indgå i processen op mod forhandlingen, og administrationen forbereder indspil til forhandlingerne med staten i 2019. Derudover afsøger administrationen mulighederne for andre kilder til finansiering af yderligere oprensning, herunder medfinansiering fra EU programmer som eksempelvis LIFE og Horizon2020, der begge indeholder indsatsområder omkring jordforurening. Varde Kommune kontaktes sideløbende med henblik på at afsøge, hvorvidt kommunen ønsker at indgå i et samarbejde omkring fundraising.

Oprettelse af udstillingsvindue for oprensningsteknologien og Foranalyse vedr. kompetencecenter for jordforurening

I forhold til kompetencecentret konkluderes i ”Brancheanalyse for jordforureningssektoren, C. van Breugel, T. Wenzel, H. Sand (COWI), T. Munksgaard (RGS90) og D.C. Hovelsø (COWI), Miljøprojekt 1500, 2013”, at vækstpotentialerne primært skal findes i øget eksport. Derfor har administrationen fokuseret foranalysen mod dette indsatsområde, og konklusionen er, at regionens bedste mulighed for at fremme eksportpotentialer er at understøtte virksomhedernes muligheder for at udvikle og dokumentere deres erfaring inden for området samt fremvise deres løsninger for potentielle udenlandske kunder. Dette arbejde er allerede forankret i Danish Soil Partnership. Administrationen vurderer imidlertid, at den igangværende indsats kan understøttes yderligere ved at udstille specielle løsninger i forbindelse med de forureninger, hvor de anvendes.

Forureningen i Kærgård Plantage er speciel set i et nationalt perspektiv, og en succesfuld indsats over for forureningen kræver tæt samarbejde med eksperter fra ind- og udland. Sammensætningen af forureningsstoffer er tæt knyttet til produktionen af medicinalprodukter i Grindsted, og erfaringerne fra Kærgård vil formentlig kunne overføres direkte til forureningerne under Grindsted by, men ikke til andre forureninger i Danmark. Men en lang række af de afledte erfaringer omkring risikovurdering og oprensning af kraftig forurening kan overføres til andre forureninger både i Region Syddanmark og andre steder i ind- og udland. Da forureningen samtidig er en af landets største og mest velkendte, er Kærgård Plantage et oplagt valg til etablering af et udstillingsvindue.

Derfor arbejdes der ikke videre med etablering af et egentligt kompetencecenter, men i stedet arbejdes videre med eksisterende initiativer i Danish Soil Partnership suppleret med oprettelse af et udstillingsvindue for oprensningsteknologien i Kærgård Plantage.

Udstillingsvinduet vil indeholde to hovedelementer:

- 1) Demonstrations-oprensningsanlæg
- 2) Platform for undervisning i naturvidenskab og miljøteknologi

1) Demonstrations-oprensningsanlæg

Demonstrationsanlægget vil være en opskalering i forhold til tidligere gennemførte pilotforsøg. Fysisk vil anlægget vil bestå af en række boringer, hvori der injiceres en række reaktionsmidler, der nedbryder forureningen. Derudover skal der etableres et overvågningssystem, der følger nedbrydningsprocessen.

Demonstrationsanlægget etableres i løbet af 2017. Efter etablering af anlægget vil injektionerne påbegyndes. Injektioner og overvågning vil herefter udgøre driften af anlægget. Antallet af injektioner og dermed hvor meget forurening, der årligt fjernes i demonstrationsanlægget, er direkte afhængig af finansieringen. Uanset det tidsmæssige forløb vil enhver injektion fjerne en del af forureningen og vil således bidrage til en forkortelse af tidshorisonten for lempelse af restriktionerne for brug af området.

Demonstrationsanlægget og erfaringerne fra processen vil være værdifulde for en eventuel yderligere oprensning, såfremt der opnås enighed herom i forbindelse med forhandlingen i 2019 eller på anden vis.

I forbindelse med driften af demonstrationsanlægget vil det være oplagt at gennemføre udviklingsprojekter, der skal kvalificere og effektivisere en eventuel fremtidig oprensning i større skala. Erfaringerne fra disse udviklingsprojekter vil være relevante på nationalt såvel som europæisk og globalt plan. En af de globale udfordringer, der er oplagte at adressere, er behovet for metoder til bedre forståelse af dynamikken i undergrunden i forbindelse med injektion af oprensningsmidler.

2) Der udvikles en platform for undervisning på skoler og andre undervisningsinstitutioner i området. Platformen vil konkret indeholde undervisningsmateriale målrettet undervisning i naturvidenskab og miljøteknologi, og hvis det viser sig at blive en succes, kan initiativet udvides til at omfatte andre forureninger i regionen. Den endelige afgrænsning af platformens indhold vil ske efter en dialog med Varde Kommune samt udvalgte skoler og undervisningsinstitutioner.

Finansiering af initiativerne i handleplanen

Omkostningerne til etablering af handleplanens initiativer skaleres inden for intervallet 5-10 mio. kr., hvoraf langt størsteparten går til yderligere undersøgelser samt etablering af demonstrations-oprensningsanlægget. Den årlige omkostning til drift af handleplanens initiativer skaleres fra år til år afhængig af finansieringen, men vurderes oftest at ville ligge i intervallet 1-4 mio. kr.

Handleplanen finansieres inden for den nuværende ramme til Miljø og Råstoffer. Udgifterne til initiativerne i Kærgård Plantage skal derfor balanceres med de øvrige politiske ønsker til indsatsen over for jordforurening i regionen. Disse har senest været politisk behandlet 28. november 2016, hvor regionsrådet vedtog "Jordforureningsstrategi 2017". Forureningen i Kærgård Plantage falder ind under strategiens tredjeprioritet: forureninger, der udgør en risiko for overfladevand og natur.

Strategiens førsteprioritet er grundvand, og indsatsen her vil de kommende år være målrettet forureninger med såkaldt højmobile stoffer, hvilket vil sige stoffer, der bevæger sig hurtigt i jord og grundvand og udgør en særligt alvorlig grundvandstrussel. Arbejdet med disse forureninger er uforudsigeligt, og for at sikre, at der gennem hele året er mulighed for at imødekomme behovet for indsats, budgetteres der fra årets start med en vis budgetbuffer. Trækket på bufferen varierer fra år til år, og nogle år vil der være en restsum.

Denne restsum anvendes til finansiering af initiativerne i Kærgård Plantage.

Indstilling

Det indstilles, at Udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer anbefaler til regionsrådet:

At handleplanen vedtages og

At initiativerne finansieres inden for nuværende ramme til Miljø og Råstoffer.

Beslutning i Udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer den 08-12-2016

Indstillingen anbefales over for regionsrådet.

Bilag

Bilag - Baggrund - Kærgaard Plantage

Punkt 2: Jordforurening - Forslag til nye forureningsundersøgelser og oprensninger 2017

16/38176

Resumé

Miljø og Råstoffer fremlægger sit årlige forslag til, hvor i regionen der skal startes nye forureningsundersøgelser og oprensninger i 2017. Forslaget indeholder den del af regionens indsats, som kan besluttes i 2017, idet en stor del af aktiviteterne er lovbundne eller fastlagt i tidligere strategier og handleplaner. Efter udvalgets behandling af forslaget, fremlægges det i offentligt høring fra den 14. december 2016 til den 19. januar 2017. De indkomne høringssvar behandles herefter politisk med henblik på endelig vedtagelse af indsatsen for 2017 i regionsrådet.

Sagsfremstilling

Miljø og Råstoffer har udarbejdet et forslag til, hvor i regionen der skal startes nye forureningsundersøgelser og oprensninger i 2017. Forslaget omfatter alene den del af indsatsen over for jordforurening, som kan besluttes i 2017. En stor del af regionens aktiviteter i 2017 er allerede besluttet, fordi de enten er lovbundne, videreført fra 2016 eller fastlagt i tidligere strategier og handleplaner, fx ”Grundvandsstrategi 2016” (2013) og ”Handleplan for grundvandsindsatsen i Svendborg” (2014).

Forslaget er udarbejdet på grundlag af principperne i den nye strategi; ”Jordforureningsstrategi 2017”. Grundvandet har højeste prioritet, og målet er at opnå ’mest godt grundvand for pengene’. Fokus er også på indeklimaproblemer i boliger, og i særlige tilfælde prioriteres en indsats af hensyn til overfladevand eller for at hindre direkte kontakt med forurenede jord.

Ud fra den nuværende status for grundvandsindsatsen og den aktuelle viden om akutte forureninger, foreslår Miljø og Råstoffer at regionen starter 34 nye videregående undersøgelser og 2 nye oprensninger efter følgende fordeling:

Grundvand

- 26 videregående undersøgelser af forureninger med højmobile stoffer i sårbare grundvandsområder i Assens, Esbjerg, Skærbæk, Kerteminde, Ribe, Billund, Tommerup, Fredericia, Sønderborg, Kolding, Tønder og Ølgod. På én lokalitet er der samtidig risiko for direkte kontakt med forurenede jord.
- Op til 11 grundvandsprioriterede forureningsundersøgelser omfattet af ”Handleplan for grundvandsindsatsen i Svendborg”, dog afventes kommunens afgørelser af, om der kan gives påbud til forurenere.
- 7 videregående undersøgelser af akut prioriterede forureninger, der udgør en risiko for betydningsfuldt grundvand

Indeklima

- 2 videregående undersøgelser af akut prioriterede forureninger, fordi et højt indhold af flygtige stoffer i jorden kan true indeklimaet i flere boliger. En af forureningerne udgør samtidig en risiko for værdifuldt grundvand.

Kontaktrisiko

• 2 akut prioriterede forureninger renses op, fordi kraftig jordforurening udgør en risiko ved anvendelsen af boligernes haver.

Overfladevand

• Før undersøgelser og oprensninger sættes i gang, vurderer Miljø og Råstoffer, om der også kan være en risiko for forureningspåvirkning af vandløb, søer og kystvande. Hvis der er en risiko, og det er hensigtsmæssigt i forhold til at optimere ressourceanvendelsen, vil indsatsen også omfatte risikoen for overfladevand.

Lister med de foreslåede undersøgelser og oprensninger findes i høringsmaterialet (bilag). Her er der flere oplysninger om prioriteringsgrundlaget og et kort over lokaliteterne og den aktuelle prioritering.

Hvis regionen får mulighed for at sætte flere forureningsundersøgelser eller oprensninger i gang i løbet af 2017, vil det ske i områder med værdifuldt grundvand af betydning for drikkevandsressourcen og på steder, hvor forureningen udgør en alvorlig sundhedsrisiko. Forslaget medfører ikke pligter eller rettigheder for grundejerne, og prioriteringen kan ændres, hvis Miljø og Råstoffer får ny viden om alvorlige forureninger, der nødvendiggør en indsats her og nu.

Forslaget omfatter nye undersøgelser og oprensninger for i alt ca. 8,1 mio. kr. Den øvrige del af regionens driftsbudget på området går i 2017 til at gennemføre de mange øvrige aktiviteter på jordforureningsområdet.

Regionsrådet har til udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer delegeret kompetencen til at behandle forslag til årligt arbejdsprogram for jordforureningsområdet og sende det i høring. Regionsrådet behandler herefter indkomne høringssvar.

Efter behandling i udvalget fremlægges forslaget offentligt i perioden fra den 14. december 2016 til den 19. januar 2017. Herefter vil de indkomne høringssvar blive behandlet med henblik på endelig politisk vedtagelse af jordforureningsindsatsen for 2017 i regionsrådet.

Indstilling

Det indstilles:

At udvalget godkender at fremlægge ”Forslag til nye forureningsundersøgelser og oprensninger 2017” i offentlig høring fra den 14. december 2016 til den 19. januar 2017. De indkomne høringssvar vil herefter blive politisk behandlet med henblik på endelig vedtagelse af jordforureningsindsatsen for 2017 i regionsrådet.

Beslutning i Udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer den 08-12-2016

Udvalget godkendte at fremlægge ”Forslag til nye forureningsundersøgelser og oprensninger 2017” i offentlig høring fra den 14. december 2016 til den 1. februar 2017.

Udvalgets behandling af de indkomne høringssvar sker om nødvendigt ved skriftlig votering.

Bilag

Forslag til nye forureningsundersøgelser og oprensninger 2017

Punkt 3: Samarbejdsprojekt med Varde og Esbjerg kommuner om prospekt for en samlet efterbehandling af et større grave- og interesseområde ved Vibæk-Hostrup

16/1463

Resumé

Regionen ønsker at bidrage til, at tidligere råstofgraveområder får ny landskabelig og rekreativ værdi til gavn for f.eks. byudvikling og natur. Derfor foreslås det, at indlede et samarbejde med Varde og Esbjerg kommuner om et prospekt for en samlet efterbehandling af et større grave- og interesseområde ved Vibæk-Hostrup.

Sagsfremstilling

Råstofindvinding løser et samfundsmæssigt behov for råstoffer til bl.a. byggeri og vejanlæg. Hvis der fortsat skal være udvikling og vækst i samfundet, kan råstoffer ikke undværes. Efter endt råstofgravning vil landskabet imidlertid markant ændre karakter.

Regionsrådet vil, som det fremgår af forslag til Råstofplan 2016, gennem dialog arbejde for, at tidligere råstofgraveområder får ny værdi som fx bynære, rekreative områder eller naturområder.

I forslag til råstofplan 2016 er et eksisterende grave- og interesseområde ved landsbyerne Vibæk, Alslev og Hostrup i Varde og Esbjerg kommuner foreslået udvidet. Området er i dag primært dyrkede landbrugsarealer med hegn og plantager. Råstofindvindingen vil ske over en lang årrække, og den vil blive udført i flere etaper af flere forskellige indvindere. Efter gravning forventes et landskab med søer.

Både kommunerne og regionen har en fælles interesse i at sikre, at området efterlades som et attraktivt landskab, der tilgodeser og understøtter den ønskede udvikling i området og for de nærliggende byer. For at gøre formålet konkret og koordineret foreslås det, at indlede et samarbejde med Varde og Esbjerg kommuner om et prospekt for en samlet efterbehandling for grave- og interesseområdet ved Vibæk-Hostrup.

Området

I forslag til råstofplan 2016 er et eksisterende graveområde og interesseområde ved Vibæk-Hostrup foreslået udvidet. Der foregår allerede råstofgravning i området, og det må forventes at der kommer flere nye råstofgrave til i de kommende år.

I området kan indvindes kvartssand til en dybde på 25-30 m under terræn. Grundvandet ligger forholdsvis højt, så store dele af området må forventes at blive efterladt som søer.

Området ved Vibæk Hostrup hører til et af de største sammenhængende grave- og interesseområder i Region Syddanmark. Området er velafgrænset på baggrund af regionens kortlægning. Graveområdet og interesseområdet ved Vibæk-Hostrup omfatter arealer i både Esbjerg og Varde Kommune.

Samarbejdsprojektet

Det foreslås, at der indledes et pilot-samarbejdsprojekt om udarbejdelse af et prospekt, der kan være retningsgivende for en helhedsorienteret efterbehandling for de udlagte grave- og interesseområder.

Ved at indgå i et samarbejde mellem regionen og de to kommuner kan man få afprøvet om et prospekt er anvendeligt til at fremme en koordineret efterbehandling gennem frivillighed og dialog. Og efterfølgende om prospektet kan være et egnet grundlag for kommunernes beslutning om at arbejde videre med en lokalplan for området.

Arbejdet påregnes iværksat i 2017.

Projektdeltagere:

Varde Kommune, Esbjerg Kommune og Region Syddanmark

Organisering:

Alle tre parter deltager på administrativt niveau i pilotprojektet, der organiseres i en projektgruppe og styregruppe. Varde og Esbjerg kommuner vil primært varetage inddragelse af lokale interessenter.

Finansiering:

Region Syddanmark finansierer omkostninger til ekstern rådgiverbistand.

Forslaget om et samarbejdsprojekt vil blive behandlet i de to deltagende kommuner før opstart.

Projektet vil være et godt grundlag for, at kommunerne efterfølgende kan beslutte at udarbejde en lokalplan for området. En lokalplan der skal være med til at udmønte pilotprojektets retningsgivende forslag til, hvordan området efter endt råstofgravning kan blive et attraktivt landskab, der tilgodeser og understøtter den ønskede udvikling i området.

Andre kommende samarbejdsprojekter i regionen

Området ved Vibæk-Hostrup er ét eksempel på et område med én type af landskab, hvor der graves meget dybt. Erfaringerne fra pilotprojektet vil være afsæt for, om regionen vil sætte flere projekter i gang, der kan være eksempler på andre typer af landskaber, og hvor der på grund af råstoffernes beliggenhed bliver andre muligheder for efterbehandlinger.

Indstilling

Det indstilles:

At udvalget drøfter, om

- der skal indledes et samarbejde mellem Varde og Esbjerg kommuner og Region Syddanmark. Samarbejdet skal resultere i et prospekt for en samlet efterbehandling af hele grave- og interesseområdet ved Vibæk-Hostrup.
- erfaringerne fra projektet skal danne grundlag for en senere beslutning om at arbejde videre med et eller flere lignende pilotprojekter andre steder i regionen.

Beslutning i Udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer den 08-12-2016

Udvalget bakker op om, at

- der indledes et samarbejde mellem Varde og Esbjerg kommuner og Region Syddanmark. Samarbejdet skal resultere i et prospekt for en samlet efterbehandling af hele grave- og interesseområdet ved Vibæk-Hostrup.
- erfaringerne fra projektet kan danne grundlag for en senere beslutning om at arbejde videre med et eller flere lignende pilotprojekter andre steder i regionen.

Punkt 4: Orientering om aktuelle sager

16/258

Beslutning i Udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer den 08-12-2016

Mette Christensen orienterede om det videre arbejde med undersøgelser af forurening på Shells havneterminal i Fredericia.

Punkt 5: Eventuelt

16/258

Beslutning i Udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer den 08-12-2016

Intet.

Punkt 6: Næste møde

16/258

Resumé

Næste møde er planlagt til mandag den 6. februar 2017 kl. 10.00 – 12.00 i regionshuset. På mødet skal forslag til råstofplan behandles, hvorfor det foreslås, at mødet afholdes kl. 10.00 – 13.00.

Indstilling

Det indstilles:

At næste møde afholdes mandag den 6. februar 2017 kl. 10.00 – 13.00 i regionshuset.

Beslutning i Udvalget for miljø, jordforurening og råstoffer den 08-12-2016

Udvalget tiltrådte, at næste møde afholdes mandag den 6. februar 2017 kl. 10.00 – 13.00 i regionshuset.